

JEDAN ĐAK O PROFESORU MAJNARIĆU

Εἰ δὲ σὺν πόνῳ τις εὔπρασσοι, μελιγάρυες ὕμνοι
ὑστέρων ἀρχὰ λόγων
τέλλεται καὶ πιστὸν ὄρκιον μεγάλαις ἀρεταῖς.
(Pindar)

„Telefonirali su iz Akademije da je profesor Majnarić umro.“

Vijest nije bila neočekivana, a ipak se duboko zasjekla i odjednom posve prekinula tok svakodnevnih fakultetskih zbivanja. Osoba koja je prenijela poruku nije poznavala profesora. On se već prije mnogo godina povukao s fakulteta i samo je vrlo rijetko dolazio. Nije htio nametati svoju prisutnost silom što je ima poštovanje i moralna obveza. Tako sam se u taj čas našao potpuno sam s tom viješću među ljudima kojima je ona malo značila.

Trebalo se pobrinuti da na fakultetskoj zgradi izvjesje crnu zastavu i tako se iza usjeka što ga je zacrtala poruka iz Akademije opet počeo odvijati fakultetski život. Svi su oko mene bili učtivi i spremni i odmah su činili sve što treba i što se pristoji. Kako im objasniti što ta vijest znači meni? Koji su profesoru bili bliski, oni to znaju, a drugima bi trebalo kazati mnogo. Odakle da se počne? Možda najbolje od prvoga susreta. Ali ne, susret nije bio početak, a niti je uistinu bio prvi.

Počelo je sve mnogo prije, one tmurne ratne jeseni kada sam u gimnaziji imao prvi sat grčkoga jezika. Već prvi njegovi elementi kao da su otvarali prozor u svijet u kojemu se naziru neslućene mogućnosti i dubine. Nije bilo mnogo satova jer je ubrzo škola sasvim prestala i onda su nam preko radija zadavali rečenice i poglavlja iz gramatike. Tada je nestalo svakoga čara i grčki se činio kao teret koji se ne može podići.

Kad je završio rat, ukinuli su grčki kao obavezan jezik. Govorilo se da nije potreban. Na slabo položenim temeljima nije se u toj atmosferi moglo graditi i znanje koje je ostalo površno posve je zahirilo. Približavala se matura i s njom sudbonosna odluka o studiju. Jednoga mi je ljeta došao u ruke izbor tekstova iz pjesama Homerovih. Knjigu je priredio i uvod napisao Nikola Majnarić. Tko je Nikola Majnarić? Nisam o njemu znao ništa.

Listao sam knjigu i lutao njezinim stranicama. Slova sam znao čitati i nerazumljivi tekst sasvim me zaokupio. Osjetio sam se strahovito prikraćenim što moram ostati na pragu homerskoga svijeta. Želja je bila neodoljivo snažna . . .

Trebao sam više od mjesec dana da prevedem 100 stihova. Ali onda je popucalo sedam pečata na skromnoj školskoj knjizi s imenom Nikole Majnarića. Tada se kao sama od sebe stvorila odluka da ću studirati klasičnu filologiju. Shvatio sam da je taj jezik koji se odbacuje kao nepotreban meni onaj dragulj za koji vrijedi prodati sve imanje. Počeo sam mu posvećivati sve veći dio svojega slobodnog vremena i ozbiljno se spremati za studij. Na knjigama sam sve češće susretao ime Nikole Majnarića. Saznao sam da na fakultetu predaje grčki. Bit ću dakle njegov učenik. Čuo sam da je iz Gorskog Kotara, čovjek zatvoren i miran, boležljiv i nekako neodređeno tužan. Njegov se lik prelamao za mene u očima ljudi koji su mi o njemu govorili i iz njihovih riječi moglo se nekako više saznati o njima nego o njemu. A za mene se budućnost počela sve više vezati za to ime.

Jednoga sam se dana odvažio ući u zgradu svojega budućeg fakulteta. Bio je tada preko puta Kazalištu i Meštrovićeveu Zdencu života. Obilazeći velikim nadsvođenim hodnicima našao sam „Klasički seminar“. S velikim sam poštovanjem pročitao oglase i popis obvezatne lektire i stao pred vratima gdje je na pločici kakve se stavljaju na privatne stanove stajalo: „Prof. dr Nikola Majnarić.“ Osjećao sam da pripadam ovamo i da je moja neobična odluka nad kojom su mnogi klimali glavama čvrsta i neopoziva. Bit ću učenik profesora Majnarića.

Prošli su praznici i doba upisa puno uzbuđenja i očekivanja u kojem sam uporno svladavao brucošu tako zakučastu organizaciju filozofskog fakulteta. A onda su počela predavanja. Profesor Majnarić nije predavao, bio je bolestan. U Klasičkom seminaru nije nas bilo mnogo i živjeli smo kao obitelj. Brzo sam se srodio s novom sredinom. Od starijih sam kolega mnogo slušao o profesoru i njihovo je pričanje dopunjavala atmosfera njegova seminara.

U mračnom jutru jednoga maglovitog dana zagrebačke kasne jeseni očekivali smo da profesor Majnarić održi svoje prvo predavanje. Pri zapaljenom svjetlu pripremali smo pribor za pisanje. Mi brucoši očekivali smo s napetim zanimanjem. Za nekoliko časaka upoznat ćemo svojega profesora.

Ušao je blijed i iznuren bolešću. Hodao je teško i vidjelo se kako je u vršenju svoje dužnosti bio prema sebi strog. Stao je za katedru i pomno rasporedio svoja skripta i krede. Počeo je moj prvi sat grčke historijske gramatike. Govorio je o augmentu. To je jutro osvjetljeno električnom rasvjetom s okusom rano prekinutog sna u ustima i maglenom zimom zavučenom u kosti i zglobove ostalo u pamćenju tako svježje i živo kao da od tada nisu prošle duge godine i kao da nisam i sam već stao za onu katedru.

Kako da se opiše što je došlo iza toga? Izvanjskih događaja nije bilo mnogo. Profesor nas je svojim mirnim glasom uvodio u studij staroga grčkog svijeta i njegova jezika. Pažljivo sam hvatao njegove riječi. Govorio je jasno i sažeto, bez vidljiva zanosa, gotovo jednolično. U njegovim su se predavanjima iznosile samo činjenice, stvarno i jednostavno, bez snažnih riječi i smjelih zaleta misli. A ipak sam iza

svakog predavanja bio bogatiji. To se bogatstvo nije sastojalo samo u uzorno obrađenom znanju koje sam stjecao niti u podacima koje sam pomno bilježio nego isto toliko u onom što nas je profesor učio bez riječi. Iza svake njegove rečenice stajao je čitav jedan ljudski vijek posvećen predmetu i ljubav koja je tako jaka da mu se potpuno podređuje i skriva da ne bi smetala. I ta samozatajnom disciplinom obuzdana ljubav ulijevala je život pomno promišljenim rečenicama i davala im snagu i ljepotu kakvu im neobuzdane misli i osjećaji ne bi mogli dati.

Profesor je Majnarić bio neusporedivo izvrstan vodič pri prvim koracima u raznim disciplinama grčke filologije. Njegova su predavanja davala sve znanje potrebno da se početnik može u njima snaći, a spominjao je imena i naslove koji su učeniku bili ključ za samostalan rad. I najteže je stvari znao svesti do jednostavnih elemenata i odnosa i uvijek je vodio računa o početnicima kojima je prve korake olakšavao koliko je god mogao. Mi smo bili prvi njegovi đaci koji nisu u gimnaziji redovito učili grčki. Ipak nas je umio potpuno uključiti u svoju nastavu.

Njegova su predavanja upućivala u knjižnicu i tamo su se otvarali novi vidici. No koliko god sam učio od drugih filologa, prvi su poticaji, koje je davao profesor Majnarić, ostajali trajno prisutni. I još danas mi gdjekad pri radu dolaze iz dubine sjećanja njegove riječi i pokreti i tako se opet vraćam početku. To su uvijek dobri i plodni trenuci. Od njega sam naučio obuzdavati zanos u radu i uživati u pažnji koja se posvećuje urednoj brizi za pojedinosti. Slažući knjige i papire potrebne za rad često se sjećam kako se spremao da započne predavanje.

Ulazeći polako i gotovo neprimjetno sve dublje u grčku filologiju, sve čvršće sam se vezivao za učitelja koji je tako dobro znao obuzdavati moj nestrpljivi zanos i učiti ga samosvladavanju i promišljenosti bez kojih ne bi mogao postati plodan. Ali profesor Majnarić je kao čovjek tada još bio gotovo sasvim izvan mojega studentskog vidokruga. Zaklanjalo ga je veliko poštovanje prema učitelju i njegovu predmetu. I tu je kao i u grčkoj filologiji napredak u spoznaji dolazio polako i gotovo neprimjetno. U onim ranim danima možda su tome najviše pridonijeli ispiti.

Na prvi sam ispit došao u rano ljeto na svršetku semestra. Dan je bio određen dugo unaprijed. I u određivanju ispitnih termina profesor je vrlo uspješno suzbijao našu sklonost brzopletim improvizacijama i učio nas redu koji je nuždan preduvjet svakom daleko-sežnijem radnom pothvatu.

Mali kontrolni ispit nakon prve godine imao je težinu važnoga događaja. Pitanja je profesor spremio unaprijed i dok sam odgovarao, nije se moglo zamisliti da bi tko prekinuo ulaskom ili telefonskim nazivom. Bio je to dah starih vremena. No premda me je ta atmosfera isprva zaokupila svojom arhaičnošću, ubrzo sam osjetio kako iza svega toga kao najdublja pokretačka snaga stoji duboko poštovanje prema kandidatovoj ličnosti i pravo razumijevanje njegova položaja. Važnost koju je profesor davao ispitu pokazivala je kako on dobro razumije

što ta procedura znači za studenta. Kandidat je uvijek osjećao da mu profesor poklanja punu pažnju i da nikako ne potcjenjuje njegov napor i težinu kušnje kojoj je podvrgnuto njegovo znanje i snalažljivost. Time što je brižljivo pripremao pitanja izbjegavao je svaku slučajnost i tačno je odmjerio zahtjeve koje će studentu postaviti. Potpuni mir omogućio je potrebnu koncentraciju. Svojim brižnim razumijevanjem profesor je znao ispit silno olakšati i od studenta dobiti najbolje moguće rezultate. U tim smo časovima počeli osjećati kako je tankoćutan i fin čovjek stajao iza discipliniranog reda koji je prvi upadao u oči u Klasičkom seminaru.

Ništa nije profesoru bilo teže i ništa ga nije tako nemilo diralo kao studenti koji nisu imali dosta osjetljivosti da se prepuste njegovu nenametljivoj vodstvu i da mu shvate smisao i vrijednost. Znalo se desiti da koji od njegovih učenika u mladenačkoj silovitosti prekorači granice koje je profesor postavljao i da time pokaže kako ne prihvća njegova vodstva. Profesor Majnarić se u takvim prilikama povlačio u se. Svaka silovitost i naglost bila mu je strana. On ih nije htio suzbijati niti ih je mogao razumjeti. U takvim je prilikama uvijek dolazilo do mučnoga nesklada i katkada su nastajali i trajni nespozorazumi. Tek mnogo kasnije shvatio sam koliko je profesor trpio od takvih incidenata.

No to su bile iznimke. Naša je zajednica inače živjela skladno i što smo dulje poznavali svojega učitelja, to bolje smo ga razumjeli, dali se od njega voditi i sve više osjećali ljudsku toplinu u discipliniranoj strogosti kojom nas je susretao. Učio nas je poštovanju prema predmetu i samozatajnom poštenju u radu.

Novo je razdoblje započelo u mojem odnosu s profesorom kada sam se pod kraj studija odvažio da neke svoje misli o interpretaciji jednoga grčkog pisca stavim na papir u obliku članka za znanstveni časopis. Nisam mogao zamisliti kako će profesor primiti tu smjelost. Brižljivo sam spremio tekst i pošao k njemu. On me je saslušao jednostavno i mirno, primio radnju i rekao da će je pogledati. Bio je to običan razgovor kao i svaki drugi u toku studija.

Nakon nekoliko dana pozvao me je k sebi. Pošao sam uzbuđen i nastojao savladati svoju zbunjenost. Profesor mi je škrtim riječima rekao da se članak može objaviti. Ali iz njega je nešto zračilo što sam osjetio, a tada se nisam usudio vjerovati da pravo osjećam. Od onoga je dana počela prisnost, ali je dugo trebalo dok se ona počela jasno pokazivati iza vanjskih oblika koji su i dalje potpuno oblikovali tok naših susreta.

Ni jednom nas riječju nije poticao da počnemo samostalnim radom i pisanjem. Vjerojatno se bojao da bi takva riječ mogla pasti na nezrelo tlo i probuditi neosnovane ambicije. Ali kad sam bez izravne pobude izradio svoj prvi samostalni rad i preplašen onim što činim predao ga njemu, ocijenio je da je pouka koju je davao bez riječi pala na plodno tlo i od tada je suzdržljivim riječima i finim gestama stao bodriti moja nastojanja i pokazivati da ih odobrava i prihvća. I nije bilo većega zadovoljstva od škrte riječi njegova priznanja

i boljega sokoljenja od usputnih njegovih primjedaba i suzdržanih poziva na suradnju. Osjećao sam kako on računa sa mnom. I počeo sam raditi smjelije i slobodnije, s većim samouvjerenjem.

Prošao je i diplomski ispit. Očekivao sam ga kao veliku kušnju, ali su profesorova pažnja i razumijevanje učinili da ostane ugodna uspomena. A onda se profesor pobrinuo da se naša veza ne prekine. Pozvao me k sebi i postavio mi radni zadatak u seminaru. I dalje je uvijek diskretno poticao moj rad i rado primao njegove rezultate.

Došlo je vrijeme kada je po sili zakona profesor Majnarić navršivši sedamdesetu godinu života morao napustiti fakultet. Učinio je to smjesta i povukao se ne tražeći ništa od seminarara kojemu je toliko godina stajao na čelu. Kao u čitavom svojem životu on se i tu strogo i disciplinirano podvrgao pravilima. I koliko god su njegovi suradnici nastojali da ga odvrte od toga da se tako potpuno povuče, on se nije dao nagovoriti. Odlučno je odbio i to da mu se posveti broj časopisa u kojem je i sam bio jedan od urednika.

Kad smo ga posjećivali u njegovoj kući u lijepoj zelenoj gradskoj četvrti, primao nas je srdačno i sve je manje skrivao svoje osjećaje. Tako je tokom godina pomalo nestajalo one suzdržljivosti koja je određivala odnos učitelja prema učenicima i sve se neposrednije pokazivala toplu ljudskost. Sve više se razgovor vodio o ličnim stvarima, a i kad se ticao fakulteta ili posla, bio je ličan.

Čitavoga svoga vijeka imao je profesor u privatnom životu mnogo briga i žalosti, ali u zadnjim ga je godinama čekao strahovit udarac. Užasna smrt njegove supruge pretvorila ga je posvema u samotnika. Ali je u svojoj velikoj boli ostao kakav je uvijek bio: suzdržan, smiren i strog prema sebi. Strašni ga udarac nije pokolebao u životnom stavu i nije mu razorio unutrašnji kozmos koji je bio izgrađio. Njegova se nadmoć nad udesom u tim godinama sasvim približila uzoru stoičke veličine. Njegov se svijet rušio, ali je padao na uspravnoga. I nikada nije prestao raditi nego je sve svoje snage upotrijebio da nastavi svoje djelo.

Tako sam ga posjetio i ovoga proljeća ne sluteći da je to zadnji put. Na stolu je ležao Homer i kraj njega listovi papira sa zabilješkama. Rekao mi je da sprema članak o nekim pojavama homerske sintakse. Potužio se da se ne osjeća dobro i da ga boli glava. Ali je rado razgovarao. Izašao je iz svoje suzdržljivosti kao nikada prije. Pričao je o svom životu i raspitivao se o mome. A onda je počeo govoriti o ljudima i događajima na našem fakultetu u dugim godinama kad je on radio na njemu. Oduševio se i prepustio svojem raspoloženju i rekao mi je neka ne odlazim jer ima toliko toga da mi kaže. Od razgovora su mu nestale i tegobe. Posve je izašao iz svoje rezerve i izravnim je i jakim riječima iznosio svoje mišljenje. Bilo je kao da hoće kazati svoju konačnu i nesuzdržanu riječ nama koji danas radimo gdje je on djelovao za čitava života. Govorio mi je sve što je mislio da je potrebno da znam i što ne bi smjelo pasti u zaborav. Oprostio sam se od njega toplo i srdačno i nisam znao da se ovamo više nikada neću vratiti.

Malo dana kasnije potpuno ga je srvala nemilosrdna bolest. Sve je više nestajala nada u ozdravljenje i onda su jednoga dana telefonirali iz Akademije . . . . .

Toga je dana iz naše sredine nestalo izvanredno vrijednoga čovjeka koji je svim svojim snagama, svim svojim bićem radio za afirmaciju vrijednosti bez kojih čovjek ne može obastati. To je gubitak i za one koji nikada nisu čuli njegovo ime. A njegovi su učenici izgubili odanog učitelja i očinskoga prijatelja.

Ove uspomene jednoga zahvalnog učenika mogu samo blijedo dočarati tko je bio profesor Majnarić. Ako u tome bar malo uspiju, nisu uzalud zapisane. Ovaj svijet je pustiji i lošiji od kada njega nema. Ali je pokojni profesor stvorio nešto trajno što među nama i sada živi i mi, njegovi učenici, samo ćemo tako biti dostojni toga imena ako se svim svojim silama založimo za vrijednosti koje je profesor Nikola Majnarić ostvario u svojem životu.

Zagreb.

R. Katičić.